دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهر
فصلنامه‌ی علمی- پژوهشی فضای جغرافیایی

سال دوازدهم، شماره‌ی ۳۷
بهار ۱۳۹۱، صفحات ۲۰۰-۱۸۳

زهرا پیشگاهی‌فرد [۱]
ناصر اقبالی [۲]
عبدالرضا فرجی‌راد [۳]
بشیر بیگ‌بابایی [٤]

مدلسازی تعیین مناطق خطرپذیر با استفاده از مدل AHP در محیط GIS جهت مدیریت بحران شهری (مطالعه موردی: منطقه ۸ شهرداری تبریز) [٥]

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۰/۰۱/۲۵ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۰/۰٦/۲۵

چکیده

امروزه با توجه به روند رو به رشد جمعیت و تراکم جمعیت در مناطق شهری و لزوم ایجاد مناطق امن در مجتمع‌های زیستی علی‌الخصوص در شهرهای پرجمعیت و مستعد از نظر لرزه‌خیزی، لزوم نگرشی همه جانبه و فراگیر به حوادث طبیعی و فجایع ناشی از بروز آنها بیش از پیش جلوه نموده است. کلان شهر تبریز به خاطر نزدیکی به گسل تبریز که یکی از فعال‌ترین و خطرناک‌ترین گسل‌ها در سرزمین زلزله خیز ایران می‌باشد. همیشه شاهد حوادث و بلایای ناگوار طبیعی بوده است. در این بین منطقه ۸ شهری تبریز که به عنوان منطقه تاریخی و فرهنگی شهر تبریز شناخته می‌شود، دارای اماکن تاریخی با ارزش، بافت‌های فرسوده، ترافیک سنگین و تراکم جمعیت بالا است که اهمیت مطالعه و

۱- دانشیار گروه جغرافیا، دانشگاه تهران. Email: zfard@ut.ac.ir
۲- دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران.
۳- استادیار دانشگاه آزاد اسلامی و احد علوم و تحقیقات تهران.
٤- عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ملکان. Email: Basher_beyghbabaye@yahoo.com
۵- این مقاله مستخرج از پایان‌نامه دکتری آقای بشیر بیگ‌بابایی می‌باشد.

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

پژوهش را در زمینه مدیریت بحران را در این شهر بیشتر می‌کند. در پژوهش حاضر جهت مدیریت صحیح بحران در منطقه قدیمی ۸ تبریز، با بهره‌گیری از مدل سلسله مراتبی (AHP) در محیط GIS، اقدام به تفکیک سطوح خطرپذیر منطقه گردید. لایه‌های مورد استفاده در این مدل شامل فاصله از گسل، کیفیت ابنیه، تراکم جمعیت، نزدیکی به معابر، نزدیکی به فضاهای باز، درمانی، ایستگاه آتش‌نشانی، اماکن نظامی و انتظامی، پمپ بنزین و همچنین توپوگرافی محدوده مورد مطالعه می‌باشد. نتایج حاصل از خروجی مدل نشان می‌دهد که تنها ۱۲/۹۶٪ درصد از محدوده مورد مطالعه دارای وضعیت بسیار مطلوب می‌باشد. ۵۲/۰۳٪ درصد از محدوده نیز در وضعیت متوسط تا مطلوب از لحاظ خطرپذیری در مواقع بحرانی قرار دارد. ۳۵/۰۱٪ درصد از محدوده مورد مطالعه نیز در شرایط نامطلوب تا بسیار نامطلوب قرار دارد که این امر لزوم برنامه‌ریزی دقیق و اصولی را در مراحل قبل، حین و بعد از وقوع بحران از طرف مسئولین این منطقه طلب می‌کند

کلید واژه‌ها: مدیریت بحران، بافت فرسوده، منطقه ۸ تبریز، مدل سلسله مراتبی، GIS.

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]